

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. I. Materia essentialis Eucharistiæ ex qua, ut termino à quo,
conficitur Corpus Christi, est panis triticeus usualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

Principale autem nutrimentum, quantum ad cibum, est panis triticeus, quantum vero ad potum, vinum de vite. Itaque

naturalem (& sic de ceteris) non esse materiam essentiali Baptismi, sed tantum magis congruam. Sanè omnes unanimiter admittunt, vinum de vite esse materiam necessariam necessitate Sacramenti. Quidni ergo & panis triticeus?

CONCLUSIO I.

Materia essentialis Eucharistiae ex qua, ut termino à quo, conficitur Corpus Christi, est panis triticeus usualis.

2. Panis late sumptus ex triplici rerum genere conficitur.

Prænotandum primò; panem late sumptum ex triplici rerum genere posse confici. Primò ex fructibus arborum, ut castaneis, amigdalibus &c. Secundò ex leguminibus, ut fabis, pisicis &c. Tertiò ex granis, quæ generali nomine frumenta dicuntur, ut sunt illa, quæ crescunt in aristas, ut triticum, spelta, secale, seu siligo, avena, hordeum &c. Equidem extra controversiam est, panem ex quibusvis fructibus, vel leguminibus confectum, non esse materiam aptam Consecrationi.

Dissentiunt Doctores quænam grana sint verè triticum,

Prænotandum secundò; Doctores valde dissentire, quænam grana frumentorum sint verè triticum: nam siliginem, far, & speltam multi putant essentialiter esse triticum, plures negant; de hordeo, avenâ, & similibus granis omnes negant. Hæc dissensio præcipue oritur inde, quòd prædicta nomina ubique non idem significant, nec prædicta frumenta eodem modo in omnibus regionibus nascuntur. Utrumque sit, non apparet repugnantia in hoc, quòd sint plura tritica specie distincta, sicuti sunt plura vina de vite specie distincta.

3. Panis triticeus usualis est materia hujus Sacramenti,

His prænotatis; Conclusio est Doctoris Subtilis supra, & aliorum Theologorum communiter contra paucos, qui existimant materiam hujus Sacramenti posse confici ex quovis frumento, ex quo fit panis, qui absolute & sine additamento sic vocatur, qualem putant esse confectum ex spelta, & siligine; imò (si consequenter velint loqui) ex hordeo; quippe panis hordeaceus, de quo fit mentio Joannis 6. v. 9. Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, ab aliis Evangelistis simpliciter appellatur panis Mar. 6. v. 38. Quot panes habetis? Et infra v. 41. Et acceptis quinque panibus, & duobus piscibus &c. Luc. 9. v. 13. Non sumi nobis plusquam quinque panes. Et infra v. 16. Acceptis autem quinque panibus, & duobus piscibus &c.

Probatur ex Florentino.

Contra hos itaque Doctores probatur sententia communis ex Florentino in decreto Unionis, ibi: Tertium est Eucharistiae Sacramentum, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite. Materia, inquam, essentialis; alioquin nihil certi haberetur ex Concilio Florentino de materiis & formis essentialibus Sacramentorum: eodem quippe modo posset quis dicere, aquam

Et quamquam Concilium non utatur expressè illà voce, Essentialis, (uti neque in materiis, & formis aliorum Sacramentorum) equidem rem ipsam non obscure significat, aliter planè loquendo de aqua, quæ solâ necessitate præcepti adhibenda est, quàm de vino: non enim dicit, vinum aquâ mixtum, aut vinum lymphatum, sed, vinum, inquit, de vite, cui ante Consecrationem aqua modicissima adhiberi debet, scilicet ex præcepto.

Ratio à priori hujus veritatis est voluntas Christi, quam Apostolica traditio (verba sunt Catechismi Romani parte 2. cap. 4. §. 12.) nos docuit, & Ecclesia Catholica auctoritas firmavit. Accedat factum Christi: non enim verosimile est panes azymos (quibus in solemnitate Pascha, in qua, ut supra sect. 1. conclus. 2. probavimus, Christus hoc Sacramentum instituit, Judæi utebantur) ex hordeo, aut simili materia fuisse, & non potius ex tritico, quod simpliciter est hominibus cibus accommodatissimus: atque ut Scotus supra loquitur: nutrimentum principale; alia quippe frumenta in defectum ejus adhibentur.

4. Ratio à priori est voluntas Christi.

Unde & panes propositionis (de quibus Levit. 24. v. 5. quique fuerunt figura hujus Sacramenti) ex simila, id est, farina tritici conficiebantur, tamquam digniore, & magis confortativa, idèque præfigurativa dignitatis, & efficacæ hujus admirabilis Sacramenti.

Aliam congruentiam accipit Scotus supra ex illo verbo Joan. 12. v. 25. Nisi granum frumenti &c. Vbi Christus, inquit Doctor, se grano frumenti comparat. Unde Aug. ibi: Cum sint multa grana fugum, nulli se comparat nisi illi. Unde mos cepit Ecclesie, de hoc solo grano confici Corpus Christi. Sed illa verba in textu non reperio. Quare Hiquæus in suo commentario ad illum locum Scoti num. 5. notat, non esse Divi Augustini, sed Glossæ.

5. Ratio congrua alligatur à Scoto.

Cujuscumque sint, per frumentum intelligit solum triticum (quamvis aliquando generalius accipiat) juxta illud Deuteron. 8. v. 8. Terram frumenti, hordei, ac vinearum &c. Ubi expressè distinguit Scriptura frumentum à cæteris granis, intelligens per frumentum, triticum, prout etiam intelligit Gen. 44. v. 1. Imple saccos eorum frumento, id est, tritico. Nam v. 25. sic lego: Revertimini, & emite vobis parum tritici. Et alibi non raro eadem utitur acceptione.

Gen. 44.

Quæ etiam usi fuerunt Concilia & Pontifices, qui dixerunt materiam Eucharistiae esse panem ex frumento confectum, id est, ex tritico, quod inter frumenta potissimum est, & maxime usitatum.

Perinde

Perinde autem est, cuiuscumque speciei (si plures dentur) triticum assumatur, dummodo à peritis certò iudicetur, & communiter appelletur triticum: alioquin materia, aut absolutè erit insufficientis, aut saltem dubia, quod satis est, ut quilibet ab ea sub gravi peccato teneatur abstinere; cum vix possit occurrere tanta necessitas, quæ ulum materiæ dubiæ excuset ab irreverentia.

6. Sed cur additur in Conclusionè *ly vsualis*? Resp. ut excludantur à materiâ consecrabilis pasta, id est, massa farinæ, aquæ subacta, nondum cocta, panes dulcarii, & similia, quæ quamvis forè à communi pane specie physica non distinguantur, attamen nomen panis vel non sortiuntur, sed aliud distinctum; vel non nisi cum addito, ut patet in exemplis allatis.

Oportet itaque quòd sit farina triticea, aquâ elementari coagulata, ab igne cocta per modum assationis in furno, sub cinere, ferro calido, aut simili modo; illa quippe sola simpliciter appellatur panis, & huiusmodi communiter homines utuntur: Scripturæ autem, & definitiones Conciliorum simpliciter & propriè intelligendæ sunt, nisi aliquid obstat.

Hæc est doctrina communis, quam tradit Scotus suprà ibi: De hac etiam farina triticea, aquâ elementari coagulata, debet panis formari: quia ita supponitur panem illum fuisse formatum, quo usus est Christus consecrando: nec sufficit pasta; sed panis, quia sic constitutum est.

Idem docet eadè quæstionè n. 3. inquit: Quoad secundum dubium, bene probabile est, quòd pasta, & panis non differant specie: quia per decoctionem pasta in furno, vel alio modo ab igne, non fit nisi exhalatio humoris commixti cum partibus farine, & hæc mixtio est per iuxta positionem: talis autem separatio non mutat speciem, quia nec etiam mixtio. Nec tamen de pasta potest fieri (Sacramentum) quia noluit Christus in Sacramentis suis istam subtilem disputationem de differentia specifica imponere nobis, sed quòd panem triticum usualement habemus communiter pro materiâ Consecrationis, ut sic secundum Damascentum l. 4. cap. 14. illud, quòd communiter consuevit esse nutrimentum corporale, ipsum vel simile esset nobis Sacramentum institutum spirituale.

Et si arguas, inquit: Panis sit pasta per modicam compressionem in digitis, aut per madefactionem, quare nec post talem compressionem à digitis, aut madefactionem, videtur materia consecranda, sicut ante decoctionem?

Resp. hoc probat, quòd non differt specie panis à pasta, sed non probat, quòd pasta sit materia consecrabilis. Et si quæras de pane tali recenti, & reducto in pastam an sit consecrabilis? Resp. quòd sic, quia quantumcumque remittatur in illo consueta duritia, que consuevit esse in pane cocto: tamen ex quo semel coctus est, & panis fuit, nisi manifestè recedat à ratione panis vsualis, non recedat à ratione panis consecrabilis.

Alias siquidem, quando hostia in ore madeferet, statim amitteret accidentia panis, & per consequens Consecrationem, quòd nemo alle-

rit. Et contrarium constat experientiâ in speciebus evomitis ita integris apparentibus, ac si recens fuissent postæ in ore, saltem non notabiliter corruptis.

Et hinc signanter dixit Doctor: Nisi manifestè recedat à ratione panis vsualis. Possit quippe tanta fieri compressio aut madefactio, ut perderet nomen panis, & consequenter rationem materiæ consecrabilis.

Aliud dubium movet ibidem Scotus n. 2. de amydo, seu amylo; an ex ipso possit fieri, panis consecrabilis? Et videtur, inquit, prima facie, quòd talis panis esset consecrabilis: tum quia ille vsualiter reputatur panis triticus, & Christus instituit Sacramentum in pane triticeo vsuali: tum quia ille depurgationes, que fiunt circa amydam preparandum, non videntur alterare à specie farina triticeæ: non enim fiunt ibi, nisi decolationes, & purgationes & huiusmodi: hæc autem non videntur alterare medullam tritici à specie sua. Hæc pro parte affirmativa.

Pro parte negante: Si credatur, inquit, expertis in rebus de qualitatibus consequentibus eas, que immutescunt ex operationibus, per quas qualitates cognoscimus, & distinguimus substantias; aliter enim non cognoscimus distinctionem ignis ab aqua, nisi per ea, que immutescunt nobis ex operationibus: & secundum Medicos qualiter species habet qualitatem, & operationem à tota specie, que non competit sibi per talem mixturem, sed consequitur formam propriam talis speciei, & huiusmodi qualitas & operatio alia est in tota specie in amydo, & alia in pane triticeo, sicut apparet certentibus eas, & assignantibus proprietates tales, & tales quantum ad effectus, ex quo videtur quòd amydam sit totaliter alterius speciei à pane triticeo: Et Confirmatur istud: non enim per aliud probamus acetum & agrestam differre specie à vino, & per consequens, non esse materiam Consecrationis quantum ad vinum, nisi quantum ad qualitates & operationes, quia scilicet acetum est à tota specie frigidum: vinum autem à tota specie calidum.

His pro utraque parte mature expensis resolutione Doctoris, & nostra est: Cum certum sit, farinam tritici purgatam secundum communem purgationem, eo modo scilicet, quo pistores solent eam purgare, esse materiam convenientem ad faciendum panem consecrabilem: & dubium sit, an amydam sit huiusmodi materia: & pars negativa multum sit probabilior, non sine peccato aliquis se exponit tali dubio, maxime ille, qui preparat hostias consecrandas, quia sibi simpliciter est certum, quòd de tali materia preparat, Quale sit illud peccatum, vide disp. 1. sect. 7. concl. 15.

Solum hæc advertere ad huiusmodi quæstiones resolvendas, non tam debere attendi unitatem, vel diversitatem specificam physicam materiæ, quam moralem, id est, an iuxta communem usum reputetur pro pane triticeo talis materia, nec ne: nam, ut bene Scotus suprà n. 3. Noluit Christus in Sacramentis suis istam subtilem disputationem de differentia specifica imponere nobis sed quòd panem triticum usualement habemus communiter pro materiâ Consecrationis.

8. qui movet dubium de amydo, an ex ipso fieri possit panis consecrabilis.

Fundamenta panis affirmantis,

& negantis proponuntur.

9. Resolutio Scoti.

Maximè attendendum, utrum sit panis vsualis.

E

Hinc

qualis est. licet pauca alterius speciei granamiscantur.

10. Scotus.

Hinc non vitiat materiam consecrabilem mixtio paucorum granorum alterius speciei, aut butyri, lactis, sacchari, mellis, aquae rosaceae & similium substantiarum in tam parva quantitate, ut adhuc moraliter aestimetur, & simpliciter indiget nomina panis triticeae.

Interrogas, azymi, an fermentati? An triticeae? Hoc dubium, inquit Doctor supra n. 4. includit maiorem difficultatem. Graeci enim dicunt, quod necesse est consecrare in fermento, & ideo negant Latinos consecrare: Et Antecedens nituntur probare per Evangelia: scilicet ex facto Christi. Dicunt enim quod Christus passus est luna quarta decima, ut impletur figura legis de Agno Paschali, qui immolabatur luna 14. Dicunt autem tunc inter Indeos panem fermentatum esse in usu; non enim erat eis interdictus panis fermentatus ante 14 diem mensis primi ad vesperam. Ex hoc concludunt Christum tunc usum fuisse fermento, & per consequens ipsum consecrasse in fermento.

Verum cum sect. 1. conclus. 2. longe ac late nimis, atque, ut arbitror, satis evidenter probaverimus factum contrarium Christi, scilicet comedisse Agnum Paschalem luna 14. ad vesperam, quando Judaei non utebantur pane fermentato, sed azymo, ac propterea in azymo consecrasse: hinc pono sequentem Conclusionem & dico:

CONCLUSIO II.

De necessitate panis consecrabilis non est, quod sit azymus, neque quod sit fermentatus. Equidem in Ecclesia Occidentali praecipitur azymus, in Orientali fermentatus.

11. Prima pars Conclus. probatur ex Florent.

Prima pars est Concilii Florentini in decreto Fidei ex communi consensu Latinorum & Graecorum definitione tertia, qua sic se habet: Item (definimus) in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter consecrari, sacerdotibus, in altero ipsum Domini Corpus consecrare debere, nunquamque scilicet iuxta sua Ecclesia, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.

Ubi cum audis, debere, non convenientiam tantum intellige, aut permissionem; sed strictum preceptum, de quo post hanc definitionem nemo dubitat, accedente praesertim communi intellectu utriusque Ecclesiae; neque Catholice quis ambigere potest de veritate Consecrationis in utroque pane.

Hinc Graeci schismatici sunt, & verè heretici; non quia in fermentato consecrant, nam ad id obligantur, durante praesenti consuetudine; verum quia damnant Latinos in azymo consecrantes; pertinaciter docentes Consecrationem ejusmodi esse invalidam.

Porro veritatem Apostolicam ante Florentinum scripto evulgavit Doctor noster supra

quam ante Florentinum docuit Scotus;

n. 6. his verbis: Hoc ergo simpliciter tenendum est, quod de necessitate panis consecrabilis non est, neque quod sit azymus, neque quod sit fermentatus. Rationem adjungit: Quia secundum Anselmum, libro suo de azymo & fermentato, non differunt substantia: azymus & fermentatus; id est, uterque panis verè est, & proprie dicitur panis.

De fermentato nulla est ratio dubitandi. De azymo patet ex Scriptura Luc. 24. Ubi simpliciter appellatur panis v. 30. Et factum est cum recumberet (Jesús) cum eis, (discipulis in Emmaus) accepit panem, & benedixit &c. qui tamen panis fuit azymus; cum illo die, qui juxta Graecos erat secundus, juxta nos, tertius dies Azymorum, nullus posset esse fermentatus in mensis, aut domibus Judaeorum.

Et si objicias; quia de facto homines communiter utuntur pane fermentato; quam azymo; admitto, id quod quia fermentatus panis dat gratum aliquem saporem: Ergo panis azymus non est panis usualis; Neg. Consequi quippe ad hoc sufficit, quod illo utamur tamquam vero pane, qui habeat eundem effectum nutritionis cum pane fermentato, licet homines propter aliquod accidens rarius illo utantur.

Sicuti ex eo, quod homines rarius utantur aliquo vino propter aliquem ingratum saporem, male inferitur, illud non esse materiam consecrabilem, sive vinum usuale: proculdubio enim eundem effectum nutritionis habet cum aliis vinis; & in communi sermone simpliciter appellatur vinum: quemadmodum & panis azymus simpliciter nominatur panis, à quocumque tandem ly Panis deducatur.

Constat liquidum ex etymologia nominis (quae saepe est strictior, aut latior significatione vocis) frivolum duci argumentum. Sic Invidentia, & Invidere derivatur ab in, & videre, & tamen secundum omnes pertinet ad voluntatem. Et ita in pluribus aliis contingit, ut nomina significantia unam rem, deducantur à nominibus plures & diversissimas res significantibus. Solum ergo valet illud argumentum, quando non constat aliunde, quod nomen derivatum ab alio nomine, significet aliud, aut quando non est inconueniens, quod significet eandem rem, quam significat nomen, à quo derivatur.

Quamquam & in praesenti, etymologia nominis Panis, graece ἀρτος ab ἀρτα, quod significat tollo, vel, attollo, pani azymo convenient: quippe non ideo dicitur panis ἀρτος, quia fermento attollatur; sed quia hominem nutriendo, vim habet eum attollendi ad justam staturam, sive quia attollit vires corporis, spiritus excitat, & quasi jacenti homini vires praebet ad surgendum, quod aequè competit pani azymo ac fermentato.

Quod attinet ad factum Christi, non magis probat necessitatem unius, quam alterius panis, in quocumque dicatur consecrasse, sicuti non probatur necessitas vini illius speciei, in quo Christus instituit

quis uterque panis proprie dicitur panis.

De fermentato non est ratio dubitandi. Luc. 24.

De azymo probatur ex Scriptura.

12. Obiectio.

Solutio.

Panis azymus simpliciter nominatur panis.

Et convenit etymologia nominis panis.

13. Factus Christus non magis probatur instituit